

Spis treści

<i>Rysunki i tabele</i>	XI
<i>Wstęp do wydania polskiego</i>	XIII
<i>Przedmowa</i>	XV
<i>Podziękowania</i>	XIX
Wprowadzenie	1
Umiejętności społeczne i dziecko w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym	1
Na czym polega kształtowanie umiejętności?	6
Model deficytu umiejętności	7
Planowe, systematyczne nauczanie	9
Jak poprawić atmosferę w szkole?	9
Jak wzmocnić poczucie własnej wartości?	10
Program zaradczy i zapobiegawczy	11
Strategia pomocna w zapobieganiu przemocy	12
Umiejętności właściwe dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym	12
Uczenie umiejętności prospołecznych	14
Zrozumienie przemocy i agresji	16
Co zawiera ta książka?	18
CZEŚĆ I.	
Program Kształtowania Umiejętności.	
Zawartość i wdrażanie	23
ROZDZIAŁ I. Organizowanie zajęć Kształtowania Umiejętności	25
Wybór i przygotowanie trenera	25
Ogólne umiejętności dydaktyczne	25

VI ■ Spis treści

Znajomość metody Kształtowania Umiejętności	27
Kierowanie grupą	28
Świadomość kulturowa	30
Motywacja	32
Wybór i podział uczniów na grupy	32
Wybór uczniów	32
Obserwacja bezpośrednia	33
Kwestionariusze umiejętności	34
Arkusze	35
Dzielenie uczniów na grupy	36
Rola personelu pomocniczego i koordynatora programu	37
Personel pomocniczy	37
Koordynator programu	40
Zaangażowanie rodziców	40
Szczególne kwestie dotyczące uczenia umiejętności	41
Umiejętności, jakie dzieci powinny mieć opanowane przed treningiem	41
Wybór i negocjowanie umiejętności	42
Wprowadzanie nowej umiejętności	43
Środowisko nauczania	44
Czynniki czasowe	45
Materiały	46
Zróznicowanie kształtowania	47
ROZDZIAŁ 2. Procedury kształtowania umiejętności	51
Podstawowe procedury nauczania	51
Modelowanie	51
Odgrywanie ról	56
Informacja zwrotna dotycząca wykonania	56
Generalizacja	58
Kroki sesji Kształtowania Umiejętności	58
Krok 1: Zdefiniuj umiejętność	59
Krok 2: Przeprowadź modelowanie umiejętności	61
Krok 3: Określ potrzeby uczniów związane z umiejętnością	63
Krok 4: Wybierz pierwszego aktora do odegrania roli ...	64

Krok 5: Przygotuj odgrywanie roli	64
Krok 6: Poprowadź odgrywanie roli	65
Krok 7: Zapewnij informację zwrotną	66
Krok 8: Wybierz następnego aktora do odegrania roli ...	68
Krok 9: Przydziel ćwiczenie domowe	68
Spójność wdrażania programu	72
ROZDZIAŁ 3. Przykładowa sesja Kształtowania Umiejętności ..	79
Wprowadzenie do Kształtowania Umiejętności	79
Przedstawienie się	79
Wyjaśnienie umiejętności prospołecznych i celu zajęć ...	79
Omówienie procedur Kształtowania Umiejętności	80
Wyjaśnienie, na czym polega system wzmocnień i omówienie zasad pracy w grupie	81
Zakończenie	82
Uczenie umiejętności	82
Krok 1: Zdefiniuj umiejętność	82
Krok 2: Przeprowadź modelowanie umiejętności	84
Krok 3: Określ potrzeby uczniów związane z umiejętnościami	85
Krok 4: Wybierz pierwszego aktora do odegrania roli ...	85
Krok 5: Przygotuj odgrywanie roli	85
Krok 6: Poprowadź odgrywanie roli	86
Krok 7: Zapewnij informację zwrotną	87
Krok 8: Wybierz następnego aktora do odegrania roli ...	88
Krok 9: Przydziel ćwiczenie domowe	88
ROZDZIAŁ 4. Doskonalenie użycia umiejętności	91
Strategie poznawczo-behawioralne	91
Rozwiązywanie problemów	92
Kontrolowanie złości/impulsywności	92
Zapośredniczenie werbalne	94
Czynniki mające wpływ na pomyślne użycie umiejętności	95
Biegłość opanowania umiejętności	95
Postrzeganie sytuacji społecznych	95
Redukcja problemowych zachowań rywalizacyjnych	100

VIII ■ Spis Treści

Zachowania niewerbalne	100
Empatia	101
Modelowanie wspierające	102
Zmiana, łączenie, adaptowanie i tworzenie umiejętności	103
ROZDZIAŁ 5. Generalizacja umiejętności	107
Procedury wzmacniające transfer	109
Przed rozpoczęciem nauki umiejętności	109
Podczas nauki umiejętności	110
Po zakończeniu nauki	112
Procedury wzmacniające podtrzymanie umiejętności	116
Podczas Kształtowania Umiejętności	116
Poza sesjami Kształtowania Umiejętności	127
ROZDZIAŁ 6. Radzenie sobie z problemowym zachowaniem ..	129
Strategie uniwersalne	130
Pozytywna atmosfera uczenia się	130
Interwencje wspierające	133
Interwencje ukierunkowane	146
Techniki zarządzania zachowaniem	146
Ustanawianie granic	147
Interwencje indywidualne	151
Funkcjonalna ocena zachowania	151
Behawioralny plan interwencyjny	153
Kroki procesu FOZ/BPI	154
ROZDZIAŁ 7. Budowanie pozytywnych relacji z rodzicami	159
Wychowanie a agresja u dzieci	161
Zaangażowanie rodziców w Kształtowanie Umiejętności	162
Poziomy zaangażowania rodziców	163
Poziom ukierunkowania	163
Poziom wsparcia	165
Poziom współpracy	166
Poziom rodzinnego Kształtowania Umiejętności	166
ROZDZIAŁ 8. Kształtowanie Umiejętności w kontekście szkolnym	173
Profilaktyka przemocy	173

Strategie edukacyjne	173
Atmosfera szkoły	174
Polityka i metody dotyczące dyscypliny	175
Znęcanie się	178
Wprowadzenie Kształtowania Umiejętności w całej szkole	180
Włączenie Kształtowania Umiejętności do programu nauczania ...	181
Integracja	182
Wielowarstwowy system wsparcia	184
Pozytywna Interwencja i Wsparcie Behawioralne	184
Reakcja na interwencję	186
Interwencje łączone	187
CZEŚĆ 2.	
Plany umiejętności i raportów ćwiczeń domowych ...	189
GRUPA I. Podstawowe umiejętności społeczne	191
1. Słuchanie	193
2. Mówienie miłym głosem	196
3. Mówienie odważnym głosem	199
4. Mówienie „dziękuję”	203
5. Nagradzanie siebie	205
6. Proszenie o pomoc	208
7. Proszenie o przysługę	211
8. Ignorowanie	214
GRUPA II. Umiejętności przedszkolne/szkolne	217
9. Zadawanie pytań	219
10. Działanie według wskazówek	223
11. Dołożenie wszelkich starań	225
12. Przerwywanie komuś	228
GRUPA III. Nawiązywanie przyjaźni	231
13. Pozdrawianie	233
14. Rozumienie innych	237
15. Przyłączanie się	239
16. Czekać na swoją kolej	242
17. Dzielenie się	245
18. Oferowanie pomocy	248

X ■ Spis Treści

19. Zapraszanie do zabawy	251
20. Gra	254
GRUPA IV. Radzenie sobie z emocjami	257
21. Poznawanie swoich uczuć	259
22. Radzenie sobie z pominięciem	232
23. Proszenie o rozmowę	265
24. Radzenie sobie ze strachem	268
25. Poznawanie czyichś uczuć	271
26. Okazywanie sympatii	274
GRUPA V. Alternatywy agresji	279
27. Radzenie sobie z dokuczaniem	281
28. Radzenie sobie ze złością	284
29. Decydowanie, czy zachowanie jest sprawiedliwe	287
30. Rozwiązywanie problemu	290
31. Akceptowanie konsekwencji	293
GRUPA VI. Radzenie sobie ze stresem	297
32. Relaks	299
33. Radzenie sobie z popełnianiem błędów	302
34. Mówienie prawdy	305
35. Wiedzieć, kiedy powiedzieć	308
36. Radzenie sobie z przegrywaniem	311
37. Chęć bycia pierwszym	314
38. Odmawianie	317
39. Akceptowanie odmowy	320
40. Decydowanie, co robić	323
ZAŁĄCZNIK A. Kwestionariusze programu	327
ZAŁĄCZNIK B. Kwestionariusze spójności programu	377
Kwestionariusz prowadzącego	379
Kwestionariusz obserwującego	381
Kwestionariusz spójności generalizacji	384
ZAŁĄCZNIK C. Techniki zarządzania zachowaniem	385
Bibliografia	407
O autorce	433